

ugyanazon a helyen – korlátozott időtartamúak. Illyés e verse ettől függetlenül egyetemes érvényű, tehát nem helyhez és korhoz kötött. Úgy is fogalmazhatunk, hogy halhatatlan. Szerzője pedig sértetlenül került ki a kényszerűen vállalt „becsületes alku” egyes fejezeteiből. Vajon nem az *Egy mondat...* legmélyebb értelmére utal az a mozzanat, hogy Illyés nem adta oda állami magyar kiadónak? (Miközben másféle publikációhoz – láttuk – örömmel hozzájárult.) Talán még ő maga sem mondta ki szavakba foglalva – például Domokos Mátyásnak – a versből magából fakadó következményeket, erkölcsi parancsokat? Ha a versnek „ez lett a sorsa, szándékomon kívül” – mondotta akkor erről Illyés: e szándékon kívüliség nem magában az *Egy mondat...*-ban rejtőzött? Nem lehetséges vajon – miként erre Kulin Ferenc is utal esszéjében –, hogy nem politikai, hanem mélyebb megfontolás volt a visszatartás igazi oka? A „porod is neki szolgál” cífolata? Az *Egy mondat a zsarnokságról* egy újabb titkosított üzenete? E remekmű újabb, de talán legmélyebb értelme.

Monostori Imre

